

УДК 340.12

Степан Сливка

Національний університет “Львівська політехніка”,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-науковий інститут права, психології та
інноваційної освіти
stepan.s.slyvka@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1683-4363>

ОСНОВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ЗАКОНИ У КАНОНІЧНОМУ ПРАВІ

<http://doi.org/10.23939/law2023.37.118>

© Сливка С., 2023

Канонічне право тісно пов'язане з педагогічними явищами. Адже потрібно людину навчати, виховувати, давати можливість їй розвиватися. Для цього використовувати різні природні закони й закономірності. Вважаємо що найкращі педагогічні закони впливають з канонічного права.

Вважаємо, що із Десяти заповідей Божих впливають такі основні педагогічні закони: *любові; запобігання пристрастям; запобігання богохульству; відпочинку; поваги до батьків і старших; запобігання метаантропологічному вбивству; запобігання блуду; запобігання наклепництву; запобігання задрості*. Слід наголосити, що ці закони стосуються окремо для тіла, душі й духу, що буде відображати реальні діяння людини, за якими здійснюється Вищий суд. Реалізація педагогічних законів синайського імперативу розкриває, обґрунтовує і розв'язує всі проблеми суспільних явищ. Полемічно-педагогічні явища стають повчальними, оскільки мають світоглядний прорив, що впливає із Десяти заповідей Божих.

Педагогічний закон любові є основним у канонічному праві. Надприродна дійсність любові змінює людину, її екзистенціальні засади. Любов виступає непохитною засадою у розвитку людини, її вихованні та навчанні, формує надприродно-правовий і природно-правовий режим, її життєдіяльності. Онтологічна ієрархія любові дає зрозуміти людині хто має на неї найбільший педагогічний канонічний вплив, і забезпечує видиму й невидиму дію. Щоб дія була онтологічна, необхідно підживлювати любовновими екзистенціалами і трансценденталями, які дають душевну силу, яка творить добро. Головне у законі любові-це богошанування як метафізична повага, беззаперечний послух і взагалі прихильництво до всього творіння Божого.

Закон запобігання пристрастям як сильним почуттям певних спонук: стійких, інтенсивних, цілеспрямованих. Хоча ці спонуки можуть бути скеровані в бік добра, проте вони не повинні займати позиції першості у рівнянні з своїм онтологічним призначенням. У законі наголошується, що людина є образ Божий, тому набуття подоби Божої повинно здійснюватися не за допомогою сильних земних почуттів, а тільки за допомогою трансцендентальної сенсильності. Звичайно, після проявів небесних почуттів можуть бути деякі земні улюблені справи, але вони не повинні бути на першому місці,

оскільки у канонічному праві це розцінюється як ідолопоклонство, вигадування для себе кумира, боговідступництво і т. д. З педагогічної точки зору пристрасті ведуть до марнославства і гордості. Адже людину з великими пристрастями (навіть у сфері добра) часто хвалять, возвеличують, що і є марнославство.

У педагогічному законі запобігання богохульству зазначено непростення гріхів такого типу. Богохульних заслугує погибель. У релігієзнавчому словнику зазначено, що богохульство – у вузькому значенні словесна образа Бога, в широкому значенні – неповага до об'єктів релігійного вшанування. Подеколи до богохульства відносять різні форми критики або несприйняття релігії. Послідовники будь-якої релігії вважають богохульство непошану лише щодо своїх власних святинь. В одночас критику інших святинь вони розглядають як боротьбу за “істинну віру”. У багатьох країнах, де існують державні релігії, богохульство розглядається як кримінальний злочин [9, с. 43]. У земному житті трапляються випадки, коли людина нарікає на Бога та волю Божу, здійснює неповагу до Бога і святощів та кепкування з них, буває несуважний в молитві, виголошує неправдиву клятву та божбу, вживає лайливі слова з притриманням імені Божого в пустих розмовах. Ці духовні норми є дуже важливими і потребують детальних роз'яснень.

Ключові слова: педагогічний закон, метаантропологічне вбивство, блуд, крадіжка, наклеп.

Постановка проблеми. Життя і суспільство породжує полемічно-педагогічні явища, які є неминучими і обґрунтовуються діалектичними законами суспільства. Звідси випливають педагогічні закони.

Аналіз дослідження проблеми. Здебільшого дослідження педагогічних законів здійснюється у богословській літературі : О. Кислашко, І. Сніданіч, І. Усіченко та ін.

Мета. На основі Девяти заповідей Божих та Дев'яти заповідей Блаженств сформуємо основні педагогічні закони, які необхідні майбутньому юристу у практичній діяльності.

Виклад основного матеріалу.

Не повинен викликати подиву педагогічний закон відпочинку. Звернемо увагу на понятті відпочинку в томи та їх відношенні до канонічного права. Відпочинок-це стан спокою або діяльності, що відновлює працездатність, знижену під впливом роботи [11, с. 271]. Втома – стан організму людини і тварин, що характеризується тимчасовим зниженням працездатності внаслідок виконання тривалої роботи. Зумовлена змінами регуляції з боку центральної нервової системи. В нервових центрах знижується рівень лабільності, розвивається гальмування, що поглиблюється сигналами від виконавчих органів, де в свою чергу відбуваються специфічні зміни [11, с. 420, 421].

Згідно Божої педагогіки (андрагогіки) людина не повинна втрачати навіть тимчасово своєї уваги, пильності, знижувати свій сенсительний стан, не допускати бодай неповного усвідомлення свого онтологічного стану. Через втому, перевтому, надмірну завантаженість ордологічними, побутовими, професійними, матеріальними тощо. Тобто тілесними світськими проблемами, людина послаблює своє відчуття, пам'ять, що вона є образ Божий. Через це погіршується якість, повнота набуття подоби Божої, що призводить до великого гріха. Тому попавши в такий стан втоми (хоча краще у нього не попадати), людина повинна знайти методіку відновлення своєї онтологічної зосередженості. Для цього є недільний день, який треба провести з максимальним набуттям святості.

Святість-це поєднання волі людини з волею Божою. Процес освячення відбувається зсередини людської особи через поєднання її вільного прагнення з Божою благодаттю. Свята людина, котра живе любов'ю Бога і ближнього, не потребує зовнішнього закону, бо сама любов є виконанням закону. Святими є такі люди, що інакші від інших; наслідують Ісуса Христа; живуть у гармонії з

усім світом: відрізняються простотою; знають, що вони є возлюблені Богом; підносяться після морального і духовного падіння; в серці є дітьми; дозволяють іншим бути першими, бачать добро у кожному, іноді виглядають наївними та смішними; завжди знаходять Бога у своїх серцях; підставляють другу щоку (Мт. 5:39); не ховаються за спинами інших; завжди думають про щось доброзичливо, мають великі серця; вміють ділитися, співчувати та співпереживати; вміють бути терплячими, милосердними, рішучими, сильними, спокійними, справедливими; мають ієрархію цінностей; плекають у собі чуйну совість; вміють прощати і вибачатися; не пам'ятають заподіяного їм зла; відповідають на зло любов'ю, вірні Богу та Батьківщині [5, с. 350]. Ці та інші компоненти святості мають місце у законі відпочинку, реалізують в недільні і робочі дні.

Важливим педагогічним законом є закон поваги до батьків і старших. Тут потрібно усвідомити місце у Всесвіті біологічних батьків і старших людей. Зокрема, в утробі матері формується душа людини. За допомогою Божої та батьківської любові ця душа отримує первинну ласку і тепло, розвивається у природному вимірі. Цих екзистенціальних дій не може замінити жодна інша людина. В дошкільному віці формування душі дитини припадає на старших членів родини чи інших осіб. Але це вже не первинний вплив, не первинна любов. Хоча намагання (наприклад, дідуся і бабусі, хрещених батьків) будуть можливо і сильнішими у розвитку, вихованні та навчанні, але у цьому впливі буде чогось бракувати-первинного біологічного компоненту. Аналогічно старші, чужі люди, які беруть участь і впливи на дитину(сусіди, знайомі, а потім вихователі), будуть в умовному третьому впливі. Звичайно, всі впливи і первинні, вторинні та інші є дуже цінними у дитячій педагогіці, а потім і в андрагогіці, тому цей педагогічний закон поваги є природно обґрунтований, є мудрістю людського буття, любов'ю до самих себе, умінню жити для людей та для поколінь. Це онтологічний обов'язок.

Не завжди правильно ми розуміємо педагогічний закон запобігання метеантропологічному вбивству. Метаантропологічне вбивство – це вбивство, скероване на тіло, душу і дух, шляхом фізичних дій, слів, думок та почуттів. Фізичні дії проти тіла людини ведуть до побиття і смерті, що призводить не тільки до антипедагогічних вчинків, а й кримінальних покарань, чого не можна сказати про думки й почуття. Проте антипедагогічним буде формувати в собі несправедливу, неонтологічну думку про людину, проявляти до неї негативні почуття. Навколо негативних думок й почуттів завжди виникає полеміка, посилаючись не тільки на свій внутрішній стан, неонтологічну налаштованість до іншого образу Божого, а й на душу і дух цієї ж людини. Ця людина почуває себе ніби, душевно-духовно прибитою, скаліченою, а іноді й вбитою, що засуджується духовною Божою педагогікою.

Запобігання блуду також є педагогічним законом. Адже блуд (блукання, розпуста, помилка) часто прирівнюється до ідолопоклонства, пристрасті, оскільки ідеться про миттєві тілесні насолоди, під час яких двоє людей віддаються одне одному. Цей нечестивий і розпусний спосіб життя між двома образами Божими в античні часи карався смертю. Навіть мала місце культова проституція як різновид садомських протиприродних гріхів. В часи Мойсея панували суворі закони щодо блудодіяння, бо тільки тілесна чистота, цнотливе життя є запорукою гармонійних стосунків між образами Божими. Таких гармонійних онтологічних стосунків домагався Мойсей. Але виникає питання про час, коли наявне блудодіяння: до шлюбу чи після шлюбу. У богословській літературі дається однозначна відповідь, що статеві зносини є блудом як до шлюбу, так і після нього. Тільки після шлюбу блудодіяння є ще порушенням подружньої вірності, яке завдає болючих ударів, стає причиною нових душевних криз та основною причиною для розводу, тобто руйнування того екзистенційного зв'язку, який утворив Бог. Блудники і блудниці впливають не тільки із неонтологічних статевих зносин, а й з непристойних розмов, спокусливих думок та потягів, перегляду порнографічних малюнків та фільмів, що є антипедагогічним.

Випробуванням педагогічним законом є запобігання крадіжкам, які здійснюються дією, словами, думками й почуттями. Слід наголосити на тому, що крадіжка здійснюється таємно з метою привласнити собі чуже майно, грошові цінності тощо. Вже саме слово “зłodій” свідчить про те, що

людина, яка краде, вчиняє зло, але хоче щоб це злодіяння не було поміченим. Значить сама покража є тяжким негативним антипедагогічним вчинком, пов'язана з обманом, хитрощами, пристростями до матеріальних благ і т. д. Такі та інші нечесні вчинки проявляються не тільки у діях, а й у словах, думках та почуттях. Бажання здійснити крадіжку оводівають духом і душею крадія, який дуже бажає настання негативних наслідків. У кримінальному праві ці чинники визначають суб'єктивний бік злочину, а у канонічному праві-об'єктивний. Тобто канонічно-правові санкції настають і за слова, думки і почуття. Тут виникають труднощі, оскільки необхідно вдаватися до спеціальної, екзистенціальної та духовної педагогік. Але методика вивчення канонічного права охоплює ці проблеми.

Необхідною педагогічною дією є запобігання наклепству. У біблійній енциклопедії зазначено, що здійснювати наклеп – це таємно, так, щоб людина не могла відповідати і говорити про неї щось погане, яке не відповідає дійсності. Наклеп, який завжди боляче ранить ближнього, прирівнений до зради і кровопролиття, належить до числа самих тяжких злочинів проти Бога [10, с. 459]. Тобто у життєдіяльності людини бувають такі випадки, коли одна людина поширює неправду з метою знеславити іншу людину, зганьбити її честь та гідність. Таке несправедливе звинувачення, обмовляння можуть мати пряму або дотичну мету. Головна ж мета полягає у демонструванні власного фальшивого онтологічного життя. Якщо людина володіє нормами християнської етики, глибоко обдумує значення для себе та для ближнього таких пасквілів, то вона ніколи не вдаватиметься до наклепів. Запобігати таким антипедагогічним явищам покликане канонічне право.

Педагогічний закон запобігання заздрості має, на жаль, широке розповсюдження через поширення відповідних античеснот. Заздрість – це вада, яка полягає в тому, що заздрісник не бажає добра тому, хто володіє майном, здібностями, кому супутній успіх, хто щасливий і т.д. Щоб скрити свою ваду від себе та інших, заздрісник набуває заздрості у формі доброчесності, справедливості і стверджує, ніби той, кому він заздрить, набув свого стану нечесним шляхом, успіху домогся хитрістю, а здібності його-чиста видумка і т. д. [13, с. 162]. Зміст закону запобігання заздрості полягає у формуванні в людини почуття байдужості до переваг, які має інша людина або зрівняння з наявними матеріальними статками, які має потенційний заздрісник. Не повинно виникати почуття роздратування, невдоволення за успіхи іншої людини. Заздрість викликає огидну присрасть, яка є тяжким гріхом. Причина заздростей здебільшого криється в невмінні викристовувати свої таланти, Божий дар у набутті матеріальних та інтелектуальних успіхів, а також постійне бажання ближньому зла та невдачі. Тому кожна людина потребує педагогічного впливу для того, щоб жити за правилами життєвої святості, людської гідності.

Розглянемо наступну класифікацію педагогічних законів канонічного права, які впливають і імперативів Дев'яти заповідей блаженств. Це такі основні закони: духовної бідності; духовного удосконалення; лагідності; духовної спраглості; милосердя; ширості; миротворчості; правдивої віри; терпіння за віру. За кожне виконання із цих законів на людину чекає велика нагорода на небесах. А у земному житті треба показати насправді своє прагнення до досконалого життя. Очевидно, що ці дев'ять законів більше стосуються духу людини. Полемічність цих педагогічних законів утворюється завдяки різним поглядам на їх виконання. Спочатку необхідно чітко усвідомити поняття “блажений, блаженство”, яке походить від грецького слова – щасливий. У біблійній енциклопедії зазначено, що благочестива людина, яка послушна Закону Божому, визначається в особливій степені блаженною. Блаженний той, кого Бог карає, тому що шляхом такого покарання людина стає на шлях спасіння. Спасіння і блаженство нерозривно пов'язані з Царством Божим, шлях в яке відкривається вірою в жертву Ісуса Христа і виконанням Його вчення. Спасіння і блаженство дарують віруючому Богом через Ісуса Христа [9, с. 90, 91]. Повне і досконале блаженство людини християнина належить майбутньому стану, коли остаточно буде здійснена перемога над пеклом і смертю. Загалом блаженними називаються: бідні духом, плачучі, милостиві, чисті серцем, миротворчі, гнані за правду, гнані за ім'я Христове [2, с. 94]. Зрозуміло, що ці дев'ять блаженних норм визначають повний зміст духовної педагогіки, духовності людини, що є деталізацією норм Десяти заповідей Божих.

Педагогічний закон духовної бідності у канонічному праві скерований на цілковиту покору Божої волі, постійно усвідомляючи свою немічність і нездатність самотужки досягнути онтологічного щастя. Духовна бідність, її відчуття стає корисною тоді, коли людина уміє використовувати свій природний дар у набутті мудрості, джерелом якої є тільки Священне Писання і Священне передання. Кожна людина повинна формувати у собі канонічну методичку просіння допомоги у Бога у духовному зростанні, зрозуміти свою неонтологічність земного життя та своє недопрацювання у зміцненні гармонії Всесвіту. Духовна бідність, убогість духом повинна бути такою, яку одобрює Христос, а не сатана. Це блаженна бідність духу, беззаперечна покора Божій волі. Фактично бідність духу – це не матеріальна убогість, а духовне збагачення без матеріального. Такий стан потрібний для трансцендентального майбутнього. Якщо духовна бідність без чеснот, але із матеріальними статками, то це сатанинська бідність, яка закриває дорогу до раю через гріхи. Накопичене багатство чеснот, моральна(екзистенціальна і трансцендентальна) досконалість безперечно-це виконання закону духовної бідності.

Із другої заповіді блаженств випливає *педагогічний закон духовного удосконалення*. Зазначається, що люди, які свідомо плачуть за свої провини, є блаженними. В цьому велика педагогічна мудрість і сила, оскільки духовне удосконалення у вихованні міститься не у фізичному, а у смутку як у заворушенні, виявленні незадоволення своєю поведінкою й способом життя взагалі, духовно-душевного хворобливого стану.

Смуток та плач набуває оздоровчого сенсу, коли виявляє переживання людини від свідомості своїх провин. Духовне вдосконалення є передовсім дорогою подолання гріхів. Подолання ж гріхів неможливе без їхнього відкриття й жалю за гріхи, що спричинили відпадіння від Бога. Оздоровчий, повний надії смуток переживають ті, хто не схиляється перед диктатом панівних у світі думок і звичаїв, знаходить у собі силу опиратися, лишатися вірними євангельському вченню [4, с. 68]. Найблаженний плач як душевне почуття-це бажана висота досягнення духовного удосконалення своєї любові до Бога, входження у слези втіхи, що образ Божий бажає уподібнюватися Богу і просить простити неонтологічні вчинки. Такий дар сліз треба цінувати і розвивати(без показухи) своє уміння покаяння, насильно позбавлятися матеріальних благ, які заважають духовному удосконаленню, позбавлюється від духовних недоліків.

Основний зміст *педагогічного закону лагідності*, як зазначається в енциклопедії, полягає в тому, що не є тихе розташування духа, поєднання з обережністю, щоб ніколи не дразнити і нічим себе не виводити із стану спокою. Особливі дії християнської лагідності у тому, щоб не ремствувати не тільки на Бога, але й на людей, коли відбувається щось противне нашим бажанням, не віддаватися гніву, не возвеличуватися [2, с. 414, 415]. Світ побудований так, що людське онтологічне життя несе в собі непередавану лагоду, ніжність, простоту, яку треба зрозуміти і виховувати у собі. Тоді лагідні мають можливість успадкувати вічне життя. Лагідність містить у собі Святого Духа, що стримує від нападів на людину, робить її смиренномудрою, хоча й нездатною самостійно свої права, не застосовувати насилля, не сердитися, не нарікати на труднощі в житті, мужньо переносити образи від інших людей, проявляти витривалість у доланні труднощів та вміння перемагати спокуси і т. д. Лагідна людина є скромною, доброю, звільненою від пристрастей, володіє великою душевною силою і живе з усіма мирно. Звичайно, закономірним є те, що лагідна людина переживає за гріхи інших, часто приймає на себе удари різних злодіянь, які панують у світі. За це така людина утримає велику нагороду від Бога.

Для людини необхідним педагогічним законом є духовна спраглисть. У духовній літературі зазначено, що плід правди-це досконалість доброчесності та чеснот, з чого виростає дерево життя. Якщо полюбиш шлях правди, набудеш Вічного Життя [7, с. 91]. З правди та доброчесності починається високоморальне, непримусове та добровільне життя за законами, які диктують моральні чесноти. Онтологічна людина цих чеснот потребує так, як їжі і води. Якщо їжі і води немає, то настає спрага, сильне бажання, жагучість та потреба набути їх. Тобто спрага чеснот, правди та справедливості повинна бути аналогічною до спраги їжі та води, навіть більшою. Звичайно, духовний

шлях не ізольований повністю від їжі і води, але спрагле серце спрямовує людину вибиватися із останніх сил, щоб пізнати Бога, очиститися від гріхів та набути блаженства. Для виснаженого із спраглою серцем кожний духовний крок є дорогим, оскільки це внутрішній стан людини, який повинен бути насичений чеснотами і правдою. Ми беремо приклад із земного життя Ісуса Христа де відбувалося набуття всіх добродішностей і чеснот. Для людей це є шлях, уява про онтологічно та абсолютну дійсність. Іншими словами блаженні голодні та спрагнені правди це ті, які навчилися жити на землі, а на голодовані будуть на небесах.

Про педагогічний закон милосердя свідчить духовна бідність людини, яка потребує всесторонньої допомоги. Милостями Христос називає тих, хто наділений талантом співчувати іншим, переживати разом із ними їхні життєві турботи. При ньому милостива людина не дратується через необхідність приділяти увагу ближньому. Навпаки, вона нездатна разом лишатися байдужою поряд із чужим болем, стражданнями, нестатками. Милосердя спонукає до добродішності: діяльної допомоги знедоленим і постраждалим від хвороб, суспільних потрясінь, стихійних лих. Справжня добродішність передбачає свідому і цілеспрямовану допомогу конкретним людям, які переживають потреби в найелементарних умовах для життя [4, с. 70, 71]. Милосердя відноситься до Божого промислу, тому вона є необхідною та обов'язковою чеснотою для кожної людини. Звідси походження слова “милосердя” від “милість” і “серце”, що означає робити онтологічне добро, яке впливає із сердечних почуттів, душі. Милосердя реалізовується шляхом тілесних і духовних милостей (благосхильностей). Зокрема, допомога у трапезуванні, відвідуванні хворих і засуджених, виконанні фізичних робіт, а також у прощенні ближньому, жертвованні в юриста ближнього, визволенні ближнього від гріха, молитві за нього, наверненні до онтологічного життя, порадах тощо. Йдеться про фізичну і духовну підтримку людей своєю чутністю, добротою, які опинилися у скрутному становищі або прямують до нього. Така доброзичливість, привітне ставлення, вияв жалості до будь-якої людини, навіть ворогів є свідчення і підтвердження, що людина є образ Божий, який вірний Богу і готовий прийти на допомогу. Звичайно, у житті зустрічаються випадки, коли законом милосердя люди нехтують, що є дуже небезпечним явищем. Адже немилостива людина тоді подібна до неродючого дерева, яке не дає плодів. Таке дерево господар викорчує із свого саду.

Велику цінність має педагогічний закон щирості. Щирість, або чистота серця, риса, яка на перший погляд межує з наївністю. Вона означає відмову від хитрощів, приховування справжніх думок та почуттів. Але не тільки. Чистота серця як ознака євангельської досконалості є виявом міцної ідентичності людини, цілості її вдачі, небажання принижувати себе участю в облудній світській грі. Це захищений механізм у процесі самозбереження особистості, що вимагає постійного спостереження за своїм внутрішнім світом, протистояння спроба отруїти особистість, спричинити її роздвоєння [4, с. 72]. Тобто педагогічний закон щирості у канонічному праві відображає природний і натуральний прояв прозорості серця людини, якому зосереджена її душа до навколишнього світу, в якому інші образи Божі спрямовуються приймати онтологічні духовні рішення й отримувати безкорисливу допомогу утворенні добра. У щирості міститься чистота почуттів, неушкодженість від чуттів, моральне світло для душі того, щоб побачити світ Божими очима, в результаті чого очищується серце для того, щоб побачити Бога.

На високих духовних засадах формується педагогічний закон *миротворчості*. Мир (спокій) у біблійному розумінні – це стан доброту і гармонії людини з Богом, із самим собою та з природою. Мир передбачає суспільну згоду, подолання конфліктів, безпеку та повноту щастя. Абсолютний мир обумовлений перемогою над джерелом воєн і суспільних конфліктів – гріхом. Через перемогу Христа над гріхом для кожного християнина відкривається перспектива справжнього, непохитного миру, відновленого в первісній досконалості [4, с. 72]. Мир у духовній педагогіці має основне місце у таких відносинах людини: між Богом, ближніми, суспільством, державою і природою. Синергія людини з Богом є дійсним миром, оскільки в такому випадку людина постійно відчуває щирість Божу. Тобто мир утверджується через міцну надію і любов до Бога, тоді людина

отримує дар Божий у формі миру. Тому людина, яка згрішила, нарушила мир і чекає відпущення гріхів для встановлення миру. Взагалі, особисте життя людини без Бога веде до порушення духовного миру. Для цього існує церква, храм, де людина заспокоюється, особливо в молитві, на богослужінні. Недарма у Святій Літургії найбільше уваги приділяється “мирній ектенії”. Мир з ближніми-це відсутність незгоди між образами Божими та дітьми Божими по благодаті. Людина не повинна давати іншій людині приводу до незгоди, ворожнечі та сварки тощо. Наші духовні думки, буденне життя є необхідною умовою миротворчості. У суспільстві мир є колективною умовою, мирним налагодженням взаємостосунків. Здебільшого суспільство сформоване так, що ніби має згоду на виконання мирних Божих настанов, що не завжди так себе веде держава. Прикладів незгоди та ворожнечі, тобто не мирних стосунків у державі чимало. Ми звернемо увагу на педагогічний вимір мирного підпорядкування світського (позитивного) права канонічному. Тобто вміння людини вбачати у державних законах канонічно-педагогічний аспект. Про мирне відношення людини з природою треба сказати, що потрібне покаєння, оскільки те, що людина спаплюжена, продовжує паплюжити природу, а не шукати у ній нескінченне джерело всіх наших нездарностей. Відновлення екології це також основна умова миротворчості.

Особливим педагогічним законом є правдива віра. Віра – це відповідь на Боже покликання. Вона нерозривно пов’язана із Заповітом, складеним між Богом і людьми. Вірі, її очікуванню і набуттю, завжди передує Боже діяння. Віра – це відповідь на пряме покликання Бога, звернення до людського серця, – небажання йти за цим покликанням є невіра [10, с. 123]. Правдива віра впливає у впевненості людини в існуванні Бога і надії на Нього. Сучасний світ наповнений різноманітними релігіями та конфесіями, тому можливі різні розбіжності. Але вибір віри потребує розуміння створення світу і онтологічності життя у ньому. Тоді це буде такий екзистенційний стан людини, на який ніхто і ніщо вплинути не може, незважаючи на невидимі надприродні явища чи процеси. На правдивій вірі ґрунтується земне життя людини з надією переходу у небесне життя. Переконання у невидимих речах формують тверду віру, яку злі сили намагаються зламати. Виховання людини на правдивій вірі дає можливість спасти свою душу.

Багато чеснот впливають *із педагогічного закону терпіння за віру*. Зазначимо, що існує Боже терпіння і людське терпіння. Боже терпіння є довготривалим з метою спасти Своє творіння-людей, які не завжди живуть за природними і надприродними законами. Людина, маючи образ Божий зобов’язана жити за Його законами з метою досягання святості. Але цю онтологічну умову люди ґрубо порушують. Довготерпіння Боже має межу – другий прихід Ісуса Христа, де буде здійснено справедливе правосуддя. Людське терпіння не завжди є довготривалим, оскільки відсутня тверда, міцна віра і часто віддаються переваги матеріальним спокусам. Гоніння за віру існує, зневага до віри панує у всіх державних галузях. Чимало противників віри перебувають на педагогічних посадах, в освіті. У цих педагогів, які намагаються формувати свою методологію на Божих законах, що найменше чекає не визнання або заборона такої діяльності, звідки й появляється педагогічний закон терпіння за віру.

Терпіння – це Божественна чеснота. Господь терпеливий не тому, що ставиться до нас поблажливо, а тому, що Він проникає в глибину потаємного життя, у тайни нашої душі і знає, як ніхто інший, слабкість нашого ества. Ми грішні, але Бог любить нас, тому що бачить у глибині людської душі добро, яке не завжди бачимо ми. Чим більше ми наближаємося до Бога, тим терпеливішими стаємо до кожної окремої людини. Благодать Божа робить людину терплячою [5, с. 394]. Але вищою радістю є бути ненавидженими заради Христа, ізгоями за віру Бога, терпіти всяке приниження і стид. Образив тебе хтось – переноси благодушно, а перенесеним благодушно, якщо будеш думати не про образу тільки, але і про гідність Того, хто звелів тобі переносити з лагідністю [7, с. 99]. Тобто терпіння угодне Богові, що є духовним плодом, який зміцнює людину і в результаті спасе її душу, яка терпить, але віра постійно скеровує її до Бога.

Висновок. Отже, полемічно-педагогічні явища у сфері канонічного права є об'єктивно існуючими і необхідними. Вони утворюють своєрідний освітній місток між педагогікою і Бого-слів'ям. Життя і суспільство породжує полемічно-педагогічні явище, які є не минучими і обгрунтовуються діалектичними законами суспільства. Звідси маю можливість впливати педагогічні закони. Вони існують, але для ефективної онтологічної дії необхідно, щоб ці педагогічні закони формувалися на євангельських засадах. Тому ми розглянули нову класифікацію педагогічних законів, які позитивного права регулюються й канонічним правом. Запропонована така класифікація: за імперативами Десяти заповідей Божих і за імперативами Дев'яти заповідей праженств. Наявна міжконфесійна полеміка щодо сутності із місту цих законів не суперечить діалектичним законам суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багнюк А. Л., Стародубець В. О. Філософія : у 3-х ч. Ч. 2. Онтологія. Гносеологія. Соціальна філософія. Тернопіль : Видавель Стародубець, 2006. 412 с.
2. Библиейская энциклопедия : в 4 вып. Вып. 1: А-Е/Труд. и издание архимандрита Никифора. М. : Издание Свято-Троице-Сергиевой Лавры, 1990. 904 с.
3. Ивин А. А. Современная философия науки. М. : Высш. лих., 2005. 592 с.
4. Ісиченко Ігор, архієп. Зустрічі на життєвій дорозі: Популярний катехизис для молоді. Львів; Харків : Святогорець, 2013. 144 с.
5. Кислашко О. П., Сіданіч І. Л. Християнські чесноти особистості : навч. посіб. "Християнська педагогіка". Б. м. : Духовна вісь, 2017. 448 с.
6. Козловський Ю. М. Едукаційна інтегралогія : монографія. Львів, 2015. 360 с.
7. Настольная книга священнослужителя : в 8-ти Томах. Том 6: Тематический материал для проповеди. Київ : Свято-Успенская Почаевская Лавра, 2003. 880 с.
8. Петрушенко В. Л. Філософський словник: терміни та персоналії. Львів : "Магнолія 2006", 2011. 352 с.
9. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного і Б. Лобовика. Київ : Четверта хвиля. 1996. 392 с.
10. Ринкер Ф. Библиейская энциклопедия Бракагуза / Г. Майнер; [пер. с. нем. В. Иванова]; ред. В. Царна. Кременчук : Християнская зоря, 1999. 1120 с.
11. Українська Радянська Енциклопедія. Багатомне видання. Том 2. Вид. друге. Київ : Головна редакція УРЕ, 1979. 544 с.
12. Философия : энциклоп. словарь / ред. А. А. Ивина. М. : Гардарники, 2004. 1072 с.
13. Философський словарь: Основан Г. Шмидтом. 22-е новое. переработ. / под ред. Г. Шишкофора ; пер с нем.; общ. ред. В. А. Малинина. М. : Республика, 2003. 575 с.
14. Философський словарь. Б. г. : К: А.С.К., 2006. 1056 с.
15. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В. І. Шинкарука. Київ : Абрис, 2002. 744 с.
16. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. Київ : Голов. Ред. УРЕ. 1973. 600 с.

REFERENCES

1. Bahniuk A. L., Starodubets V. O. (2006). *Filosofiiia. [Philosophy]* : U 3-kh chastynakh. Chastyna 2. Ontolohiia. Hnoseolohiia. Sotsialna fisolofiia. Ternopil : Vydavets Starodubets. 412 p.
2. Bybleiskaia entsyklopedyia. (1990). *[Biblical encyclopedia]* : v 4 vip. Vip.1: A-E/Trud. y yzdanye arkhymandryta Nykyfora. M. : Yzdanye Sviato-Troytse-Serhyevoi Lavry. 904 p.
3. Yvyn A. A. Sovremennaia fylosofyia nauky. *[Modern philosophy of science]*. M. : Viss. lykh., 2005. 592 p.
4. Isichenko Ihor, arkhieep. Zustrichi na zhyttievii dorozhi. (2013). *[Meetings on the road of life]*. Populiarnyi katekhyzys dlia molodi. Lviv ; Kharkiv : Sviatohorets. 144 p.
5. Kyslashko O. P; Sidanich I. L. (2017). *Khrystyianski chesnoty osobystosti:navch. [Christian virtues of personality]* : posib. "Khrystyianska pedahohika". B. v. : Dukhovna vib. 448 p.
6. Kozlovskiy Yu. M., Kozlovskaya I. M. (2015). *Edukatsiina intehrolohiia. [Educational integralogy]* : monohrafiia. Lviv. 360 p.
7. Nastolnaia knyha sviashchennosluzhytelia. (2003). *[Priest's table book]* : v 8-ty Tomakh. Tom 6: Tematycheskyi materyal dlia propovedy. Kyiv: Sviato-Uspenskaia Pochaevskaia Lavra. 880 p.

8. Petrusenko V. L. (2011). *Filosofskyi slovnyk. [Philosophical dictionary] terminy ta personalii*. Lviv : "Mahnoliia 2006". 352 p.
9. *Relihiieznavchyi slovnyk. (1996). [Religious dictionary] / Za red. A. Kolodnoho i B. Lobovyka*. Kyiv : Chetverta khvyliia. 392 p.
10. Ryneker F. (1999). *Bybleiskaia entsyklopedyia. [Biblical encyclopedia]* Brakhauza; H. Mainer; [per. s. nem. V. Yvanova]; red. V. Tsarna. Kremenchuk : Khrystyianskaia zoria. 1120 p.
11. *Ukrainska Radianska Entsyklopetsiia. (1979). [Ukrainian Soviet Encyclopedia] : Bahatomne vydannia. Tom 2. Vyd. druhe*. Kyiv : Holovna redaktsiia URE. 544 p.
12. *Fylosofyia. (2004). [Philosophy] : Entsyklopedychnyi slovar / Red. A. A. Yvyna. M. Hardarnyky*. 1072 p.
13. *Fylosofskyi slovar. 2003. [Philosophical dictionary]* Osnovan H. Shmydrom. 22-e novoe.pererabot. / pod red. H. Shyshkofoora; per s nem.; Obshch. red. V. A. Malynyna. M. : Respublyka. 575 p.
14. *Fylosofskyi slovar. (2006). [Philosophical dictionary]*. Kyiv : A.S.K. 1056 p.
15. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk. (2002). [Philosophical encyclopedic dictionary] / Za red. V. I. Shynkaruka*. Kyiv : Abrys. 744 p.
16. *Filosofskyi slovnyk. (1973). [Philosophical dictionary] / Za red. V. I. hynkaruka*. Kyiv : Holov. Red. URE. 600 p.

Дата надходження: 19.01.2023 р.

Stepan Slyvka

Lviv Polytechnic National University,
Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department of Theory and Philosophy
of Law and Constitutionalism
Institute of Law, Psychology and Innovative Studies
stepan.s.slyvka@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1683-4363>

BASIC PEDAGOGICAL LAWS IN CANON LAW

Canon law is closely related to pedagogical phenomena. After all, a person needs to learn, educate, give him the opportunity to develop. To do this, use different natural laws and patterns.

We believe that the best pedagogical laws follow from canon law. We believe that the following basic pedagogical laws follow from the Ten Commandments of God: love; prevention of passions; prevention of blasphemy; recreation; respect for parents and elders; prevention of metaanthropological murder; fornication prevention; prevention of defamation; prevention of envy. It should be emphasized that these laws apply separately to the body, soul and spirit, which will reflect the real actions of man, for your Supreme Court. The implementation of the pedagogical laws of the Sinai imperative reveals, substantiates and solves all the problems of social phenomena. Polemical and pedagogical phenomena become instructive, do not have a worldview breakthrough, which follows from the Ten Commandments of God. The pedagogical law of love is fundamental in canon law. The supernatural reality of love changes man, his existential principles. Love is an unshakable foundation in human development, education and training, forms the supernatural and natural law regime, its vital functions. Ontological love gives a person and a person who has the greatest pedagogical canonical influence on it, and provides visible and invisible action. For the action to be ontological, it is necessary to nourish the love existentials and transcendentals who give the psychic power that creates good. The main thing in the law of love is worship as metaphysical respect, unquestioning obedience and general commitment to all of God's creation. The law of prevention of passions as a strong sense of certain motives: stable, intense, purposeful. While these motivations may be for the better, they should not take the lead in levels with your ontological purpose.

The law states that man is the image of God, so in the likeness of God's duty to be not with the help of strong earthly feelings, but only with the help of sentient sensibility. Of course, there may be some earthly favorites after the manifestations of heavenly feelings, but they should not be in the first place, because in canon law it is regarded as idolatry, inventing an idol, apostasy, etc. From a pedagogical point of view, the passion leads to vanity and pride. After all, a person with great passions (even in the field of good) is often praised, glorified, which is vanity.

The pedagogical law for the prevention of blasphemy states the unforgiveness of sins of this type. Blasphemers deserve death. The Dictionary of Religious Studies states that blasphemy is in the narrow sense a verbal image of God, in the sincere sense – disrespect for the objects of religious worship. Blasphemy is sometimes overturned by various forms of criticism or rejection of religion. Followers of any religion accept disrespect only for their own shrines. In a simultaneous critique of other shrines, they study it as a struggle for “true faith”. In many countries where state regions, blasphemy is considered a criminal offense [9, p. 43]. In earthly life there are part-timers, when a person complains about God and God's will, there is a misunderstanding with God and holiness and mockery of them, is inconsiderate in prayer, utters false oaths and gods, uses abusive words with God's call in empty talk. These spiritual norms are very great and need to be explained in detail.

Key words: pedagogical law, meta-anthropological murder, fornication, theft, slander.